

'T VLAAMSCH GEZIN

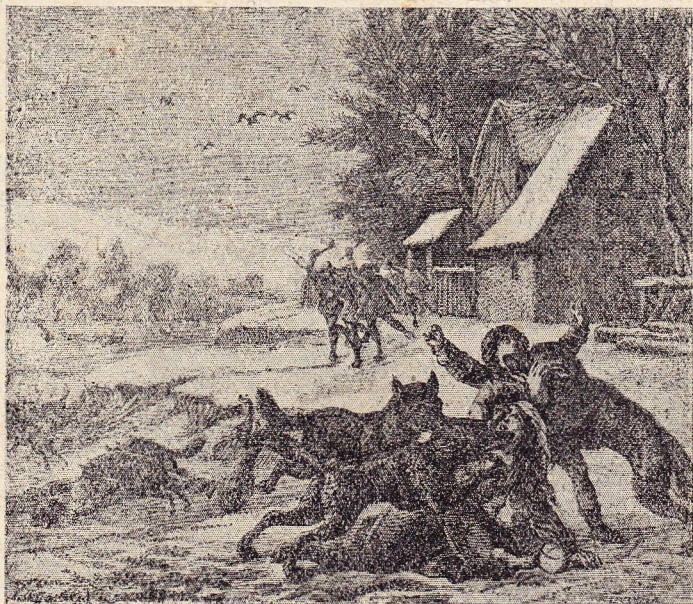
Geïllustreerd Weekblad

Redactie-Uitgave : Gebr. HANS, Contich.

Filips Van Artevelde

Roman door A. HANS.

(Vervolg).

Wolven drongen tot in onze gewesten (blz. 5).

Nicolaas Pijcke had Martha buiten het slot gelaten. Hij haalde haar af, bracht ze even bij Klara en vertelde aan deze wie haar nu eigenlijk van de oneer en zeker ook van den dood gered had. De meisjes kustten elkaar.

En dan nam Pijcke zijn Martha voor zich op 't beste paard, dat hij uit den kasteelstal haalde, en reed hij Gentwaarts.

— Eigenlijk moet gij mij nog iets beloven, zei hij, toen het gebeurde weer eens besproken was.

— En wat moet ik beloven ?

— Dat gij mijn vrouwtje zult worden.

— O, ge weet dat immers wel, hernam ze lachend, en gaarne wendde Martha zich om, en liet ze zich kussen.

Nicolaas en Martha zagen in de verte het slot van Wondelgem.

— En daar is jonkvrouw Hilda nu, zei het meisje.

— Ja, maar gij gaat er niet meer heen ! 't Is nu genoeg...

— Neen, ik ben een Kaproen geworden.

— Ja, ge hebt uw proef geleverd, en, als Jan Yoens verneemt, wie zijn bruid gered heeft, neemt hij u zeker dadelijk aan.

Te Gent zagen ze dat de paniek nog aanhield. Op de Vrijdagmarkt omringde het volk een bende geeselaars, die ook hier verschenen was.

Maar de geliefden hielden er zich niet op. Weldra stonden ze voor het huis van Yoens. De hoofdman deed open.

— Klara is veilig ! riep Pijcke hem dadelijk toe.

— God zij geloofd ! Was ze dan verdwaald...

— Ik zal het u vertellen...

En in huis hoorde de hoofdman der Witte Kaproenen alles. Hoe innig dankte hij Martha. En zeker, hij nam haar bij de Kaproenen op.

En daarna geleide Pijcke zijn verloofde naar haar tante en 't bleek, dat deze de echtgenoot was van een der getrouwen, ook een gezworene van Jan Yoens.

VERDER VAN HUIS.

Lodewijk van Male keerde uit Gent terug. Hij had er nauwelijks een uur vertoefd en spoedde zich om de stad te ontvluchten, waar ook reeds de pest haar slachtoffers zocht.

Tegen den middag kwam hij op zijn slot te Wondelgem aan. Een bode wachtte hem, gezonden door zijn ambtenaar van Eekloo.

— Wat is er ? vroeg de vorst ongeduldig, want hij had niet de minste lust zich thans met staatszaken te bemoeien.

— De Ketelaars hebben heden morgen een stoutmoedigen aanval gedaan op 't kasteel van Bellem en ridder van Benekamp met een aantal van zijn wapenknechten gedood.

— Wat zegt gij ! Is de ridder vermoord ?

— Ja, heer graaf, en de bode gaf een verslag van het gebeurde.

— Wij hebben den ridder van den toren gehaald, vervolgde hij dan. Hij was vreeselijk verminkt.

— Die grap om als koppelaar op te treden, heeft den ridder dus duur gekost, zei de graaf. En zijn dochter bleef gespaard ?

— Haar is geen leed geschied.

— Och, neen, dat geloof ik, zelfs geen Ketelaar wil dat mormel tot lief !
Hoor eens, zeg aan uw meester te Eekloo, dat hij al het mogelijke moet doen,
om de schuldigen te straffen. Hij hange ze zonder proces aan de galg. Is er
nog iets ?

— De zwarte pest breidt zich te Brugge zeer uit....

— Net als te Gent dan.

— Ook uit andere gewesten komen dergelijke berichten. Te Doornik
moet de ziekte vreeselijk woeden.

— Ja, dat gaat zoo... En wat nog ?

— Andere opdracht heb ik niet.

De graaf ging vlug heen. Zijn hoofd stond nu niet naar allerlei bekom-
mernissen. Zijn maaltijd was gereed en de vorst at met goede eetlust aller-
lei spijzen.

— Van Benekamp is vermoord, zei hij tot een zijner hovelingen, en hij
vertelde over, wat hij zoo pas had vernomen. Die Ketelaars worden steeds
maar brutaler, zei hij dan. Maar de zwarte pest zal ons wel van hen bevrijden.
We kunnen ons de moeite besparen hen op te jagen. Van Benekamp had een
sterk kasteel... met een garnizoen. Waarom liet hij zich niet tegen zoo'n troep
vagebonden beschermen ?

Na den maaltijd begaf Lodewijk van Male zich bij Hilda. Hij had weer
een plan en zou het nu uitvoeren.

Jonkvrouw van Rozenhove zat somber bij de tafel, waar haar voedsel
nog onaangeroerd stond.

— O, heer, hebt gij nieuws van mijn broeder ? vroeg ze dadelijk.

— Ja... O, beste Hilda, blijf kalm...

— Felix is gestorven, niet waar ? kreet ze, snel opstaande...

Lodewijk nam haar bij de hand en hernam :

— Blijf toch kalm... Helaas... ik heb slecht nieuws...

— O, mijn arme broeder !

— Ja, Felix is in den Hemel... hij is dezen nacht gestorven, loog de
graaf, die wist, dat jonker van Rozenhove reeds begraven was.

— O, Felix is dood ! jammerde Hilda en hartstochtelijk begon ze te
weenen... Nu moet ik naar huis... naar mijn vader... en om te bidden bij
den armen Felix...

— Dat kan niet, Hilda... Als ge daar kwaamt, zou Felix reeds begraven
zijn.

— Nu al..

— Ja..., die ziekte vereischt zulk een spoed.

— Maar vader moet ik troosten ! O, hij zal zoo ongelukkig zijn ! Laat
mij heen gaan...

— Luister, Hilda... ge moet redelijk zijn, al begrijp ik uw diepe smart
en heb ik innig medelijden met u. Ge zult uw goeden vader zien...

— Komt vader dan naar hier ?

— Neen, maar hoor nu, hoe alles geregeld is... De zwarte pest breidt zich steeds uit en de toestand wordt hier verschrikkelijk; van Brugge, Gent, Doornik, van overal komen de meest verontrustende berichten. Uw vader wenscht dat gij u naar Rijsel begeeft en ik heb beloofd er u heen te brengen. Ik kom mijn gelofte na. Uw vader heeft hier nog het een en ander te regelen en zal zoodra dit gedaan is — en dat is spoedig — bij ons komen.

— Maar, heer, laat mij eerst naar Rozenhove gaan en dan met mijn vader vertrekken ! Zoo zal ik u niet langer tot last zijn.

— Tot last ? Foei, wat een woord !... Denk nu eens goed na... Als ge u naar Rozenhove begeeft, kan de besmetting, die er nog hangt u treffen.

— Maar vader ook en hij zou daar sterven, terwijl ik ver van hem ben.

— Neen, uw vader is tegen de besmetting bestand... dat is reeds gebleken; dat is zoo met sommige naturen. Doch gij zijt niet van hetzelfde verzekerd.

Hilda had nog allerlei bezwaren, maar eindigde toch met zich te onderwerpen en ze dankte tusschen haar tranen en snikken zelfs den vorst voor al zijn bezorgdheid.

— Wij zouden dadelijk moeten vertrekken, sprak Lodewijk daarna.

En een half uur later verliet Hilda van Rozenhove te paard, naast den graaf van Vlaanderen, het slot. Een sterke macht begeleidde den vorst, die nog meer veiligheidsmaatregelen nam, nu hij wist hoe ridder van Benekamp gevaren was.

Nabij het slot stond een oude pelgrim, die met beverige stem om een aalmoes vroeg. Lodewijk van Male wierp hem een geldstuk toe en reed verder. Maar dan wendde hij 't hoofd... keek nog eens naar den bedevaartganger en wenkte den overste van zijn soldeniers.

— Nog geen nieuws van Rollo ? vroeg hij.

— Neen, heer ! Niemand heeft hem terug gezien.

— Dan is hij vermoord !

— Door een Ketelaar, meent ge, heer ?

— Neen !... 't Zal wel eens uitkomen ! En de graaf bracht zijn paard weer naast dat van Hilda. De pelgrim had hem aan den grauwen monnik herinnerd.

Jonkvrouw van Rozenhove was gesluierd en de graaf eerbiedigde haar smart, tenminste in schijn; hij sprak weinig. En zij dacht alleen aan haar overleden broeder en haar rouwenden vader. Marcus van Blauwhuize scheen geheel uit haar gepeinzen verdwenen en 't was of ze zich niet bewust was van die andere scheiding, toch verbonden aan haar naam en eer.

Langs zijwegen bereikte de groep de heerbaan van Gent naar Rijsel.

— Die leidt niet langs Wijnendale, zei de graaf bij zich zelf. Margaretha kan nog lang wachten, eer ze me ziet. En wil de pest haar van mij wegnemen, o, uiterlijk zal ik wel rouw bedrijven, maar me in mijn binnenste verheugen.

Zoo werd Hilda van Rozenhoeve steeds verder gevoerd van haar huis en ze vermoedde niet hoe afschuwelijk ze bedrogen werd.

De pelgrim had zijn gewaad met een wijden mantel bedekt en van een hoeve zijn daar gestald paard gehaald. En op eenigen afstand volgde hij den grafelijken stoet.

DE GEESSEL.

Ja, een geesel trof nu ook Vlaanderen. 't Werd een vreeselijke Herfst, een vroege Winter. De zwarte pest sleepte duizenden te grave. De hongerwaarde daarbij rond. Wolven drongen tot in onze gewesten door en vielen de plattelandsbewoners verwoed aan.

Overal was het volk als willoos, als gebroken van ziel en lichaam. Niemand werkte meer. Het scheen of men het eind der wereld verwachtte. De kerken zaten dag en nacht vol. De geeselaars waren in aantal zeer toegenomen. Ze doorkruisten de steden en dorpen. Het wemelde van andere bedevaartgangers.

De Ketelaars waren in het woud van Ruddervoorde gebleven en de ziekte spaarde hen. Klara woonde als vroeger bij Baldwin. Nu en dan kwam Jan Yoens, maar 't was thans geen tijd om een nieuw gezin te stichten. De partij der Witte Kaproenen werd wel door de pest geteisterd. Veel getrouwen bezweken te Gent. Nicolaas Pijcke was zeer bezorgd om Martha en had haar uit de stad willen voeren, maar het meisje verpleegde lijdens en weigerde haar verheven werk op te geven.

Het kasteel van Bellem was in een groot hospitaal veranderd. Van alle zijden bracht men er zieken heen. Magda verzorgde hen als een Engel en ze hoopte aldus de zonde van haar vader uit te boeten. Ko was op het slot niet meer teruggekeerd en wellicht zwierf hij met Walter Ruysch rond.

De heer van Rozenhove leefde als een kluizenaar op zijn kasteel. Hij had Marcus van Blauwhuize reeds verscheidene malen gesproken en was overtuigd van Hilda's schuld. Hij wilde zijn dochter niet meer zien. Ze was immers met den graaf meegetrokken en niemand wist waar. De oude edelman dook zijn zware smart achter de dikke muren.

De gravin verbleef te Wijnendale. Nu en dan verscheen een bode met een brief van den graaf. Deze meldde, dat hij nu in deze, dan in die stad verbleef, ook dikwijls aan 't Fransche hof, alles — naar hij voorwendde — in 't belang van zijn land.

Zoo was de bange tijd... Maar aan het einde van den Winter week de pest en herleefde de moed bij het volk. De hoop op betere tijden laaide weer op, en men dacht weer aan nijverheid en handel. Maar de geesel had Vlaanderen zwaar getroffen.

DE VOORAVOND VAN DEN STRIJD.

Het woud van Ruddervoorde was met het heerlijk Lentegroen getooid. En de Ketelaars hadden de hut van den hoofdman versierd met de eerste bloemen en jong kruid, maar het was niet ter eere van Baldwin, doch van Klara en Jan Yoens...

Heden zou de uit 't kasteel van Bellem verjaagde priester, de dienaar des Heeren, die aan 't onrecht der grooten niet mee wilde doen, hun huwelijk inzegenen.

't Was nog vroeg, toen twee ruiters Brugge verlieten en den weg naar Ruddervoorde insloegen. Marcus van Blauwhuize was de eene en hij zou bij de echtvereening getuige zijn voor zijn vriend, Jan Yoens, die opgewekt aan zijn zijde reed.

Marcus wendde nog eens 't hoofd en even rustte zijn blik op de torens van zijn vaderstad.

— Neen, zei hij, ik kan het niet gelooven, dat ons fier Brugge nu met den trouweloozen graaf zou heulen.

— De magistraten gaven ons ontwijkende antwoorden, sprak de hoofdman der Witte Kaproenen en zij verborgen hun ware bedoelingen. Maar ik weet meer dan ze vermoeden. Zij zijn naijverig op de bloei van Gent, dat zijn ouden luister terug wint en er wordt tegen Gent gekonkeld.

— Maar zijn uw inlichtingen wel juist ?

— Zooals ik u zei, zint men op het volgende plan. Veel koopwaren komen over de Leie naar Gent. De Bruggelingen wenschen een vaart van Deinze naar hun stad. Dan zullen ze alle moeite doen, om de schepen der Leie te Deinze naar Brugge af te leiden. En zoo krijgt Gent een zwaren slag. De graaf heeft veel geld noodig en vraagt aan het uitgeputte volk nieuwe lasten. Gent weigert ze... er zijn nu andere wonden te helen dan die van 's graven geldkist... Brugge zal betalen en krijgt in ruil de begeerde vaart.

— En zou daarom eigen broederen in den rug stooten, hernam Marcus. Gij oordeelt niet liefelijk over mijn stad.

— O, ik zeg niet, dat de gansche bevolking van Brugge daaraan mee doet, alles wordt in 't geheim gekonkeld, maar mijn verspieters houden mij goed op de hoogte. En de magistraten van Brugge weten, dat ze nu veel kunnen verrichten buiten het volk, dat door al het lijden zoo willoos en gelaten schijnt. Maar de ellende heeft toch ook verbittering gezaaid. Die zal uitslaan als een helle vlam. Ik hoop, dat de onderhandelingen van den graaf met de Brugsche magistraten nog eenige maanden zullen duren. De tijd is onze machtige bondgenoot. Laat het volk wat aansterken.

— In zooverre ben ik het met u eens, dat het volk van Brugge niet samspant tegen Gent. Onder de magistraten zijn er sluwe, inhalige kooplieden, die zeker geneigd zouden zijn om terwille van een voordeel den graaf alles toe te geven.

— Maar ik zou heden eens de staatszaken laten rusten, hernam Yoens.

— Och ja... 't Is uw trouwdag, en Marcus zuchtte... Ook ik, vervolgde hij, heb die blijde verwachting gekend... het zalig gevoel verbonden te worden met haar, die ik beminde...

In langen tijd had hij niet meer over Hilda van Rozenhove gesproken, doch nu scheen de wonde weer te bloeden.

— Om een trouwelooze moet ge niet treuren, zei Yoens. Kies een andere bruid...

— Ik ben van die menschen, welke maar eens beminnen... tenminste zoo is nog steeds mijn gevoel...

— Laat de wanhoop u niet overheerschen, mijn vriend. Die jonkvrouw was uw liefde niet waard... Zij is zeker nog bij den graaf...

— Ze vertoeft in Frankrijk... en de graaf reist tegenwoordig heen en weer. Hij schijnt nu op Wijnendale te zijn. Hij is naar Vlaanderen gekomen...

— Om geld!

— Juist! Het uitgeputte volk moet hem 'de middelen geven, om zijn verkwistend leven voort te zetten! En is de heer van Rozenhove nog op zijn slot?

— Ja, als een kluizenaar. Ik ga hem nu en dan bezoeken. Hij spreekt nooit over Hilda, maar veel over Felix... De volgende week heeft er weer een plechtigen lijkdienst voor zijn zoon plaats.

— En zendt de dochter haar vader geen nieuws?

— Nooit! O, wat kan men zich in iemand vergissen! Hilda, die door ieder voor zacht, rein, bescheiden werd gehouden. Of is de graaf dan in zijn verleiding een duivel! Het gebeurde is me nog steeds onbegrijpelijk! O toen Magda van Benekamp me voor 't eerst waarschuwde...

En al de verschrikking van dat oogenblik huiverde weer door Marcus van Blauwhuize, die nu een wijle, in gedachten verdiept, voort reed.

— Magda van Benekamp is een edele jonkvrouw, zei Yoens dan. Zij heeft veel eenvoudigen het leven gered in die bange maanden. Geen wapenknechten moeten haar beschermen. Nu steunt de vereering en de liefde van het volk het kasteel van Bellem. Maar waar mag die Ko ergens dwalen? Ruysch werd te Gent opgemerkt... en we moeten dien Judas nagaan! 't Is een gevaarlijke, sluwe kerel.

Aldus sprekend reden beide jonge mannen door het liefelijk landschap. Hier en daar verhief zich een kasteeltoren boven het geboomte. Veel sloten waren echter nog onbewoond. De eigenaars vertoefden in den vreemde, waarheen ze voor de pest geweken waren.

Aan den ingang van het eigenlijk bosch, door de Ketelaars bewoond, stonden nu niet alleen de schildwachten. Daar wachtte een stoet van jonge, kloeke kerels, allen in groene livrei, kleeding op de kasteelen gehaald, doch van dienstteekens bevrijd en naar keerlenwijze hermaakt. 't Was een eerewacht om den bruidegom te geleiden en ze ontving Yoens met luid gejubel.

De hoofdman der Witte Kaproenen dankte genegen en door de Ketelaars omringd reed hij voort. Aan een omdraai der dreef, wachtte een nieuwe verrassing. Daar stond een groep meisjes, in 't wit, en getooid met groen en bloemen. En plots hieven ze een welkomstlied aan, dat als met zilveren klank onder het gebladerte ruischte. Ze wuifden met takken en gingen den stoet voorop.

Bij de hut stond Baldwin, die zijn pleegdochter bij rechterhand hield. Ook Marcus van Blauwhuize bewonderde de bruid. Klara was beeldschoon en het lange, witte gewaad sierde haar als een vorstin.

Jan Yoens steeg af en trad nader. Hij boog zich voor zijn verloofde en kuste haar de hand. Dan begroette hij hartelijk den overste der Ketelaars, en knikte de mannen en vrouwen in 't ronde toe.

Nicolaas Pijcke kwam uit de groep met Martha.

— Meester, zei hij zacht, de wagen uit Gent is er en het feestmaal wordt ginds onder de boomen bereid.

— Dat is goed... En weldra zullen we ook uw bruiloft vieren...

Martha bloosde, maar lachte toch... Och, ja, 't was allemaal in orde tusschen haar en Pijcke.

Hooringschal klonk en de bruidstoet werd gevormd. Yoens gaf aan Klara den arm. Armand, die getuige was voor Klara, stapte naast Marcus. De maagdekes gingen zingend voorop. Al de Ketelaars, met vrouwen en kinderen volgden. En zoo kwam men aan een altaar, in 't bosch opgericht en waar de priester wachtte.

De huwelijksplechtigheid begon nu. De geestelijke verenigde Jan Yoens en Klara Moreels als man en vrouw. En nadat hij den zegen uitgesproken had, klonk nogmaals een lied der meisjes.

Wat verder stonden de tafels gedekt, planken op schragen, belijnd met even primitieve banken. De takken met het jong gebladerte welfden een heerlijk dak. Yoens had voor bier en wijn, pasteien en taarten gezorgd en de Ketelaars waren naar hartelust in de bosschen der edelen op jacht geweest. Er heerschte nu een vroolijke stemming bij al deze bannelingen. Jan Yoens hield aan 't einde een rede. Hij beloofde de Ketelaarsdochter steeds te beminnen en te eeren. Nauwer was nu het verbond geworden tusschen stad en land, tusschen arbeiders in de steden en die van buiten. Hij wees op de naderenden strijd.

— Hoe eer, hoe liever ! riepen de jonge Ketelaars. Wij zijn gereed.

Maar Yoens toonde het gevaar van ontijdigheid en de noodzakelijkheid van onderhandelingen. En de oudere Ketelaars knikten toestemmend. Men stond aan den vooravond van den strijd, gewis, maar deze kon slechts gelukken na een degelijke voorbereiding.

Den volgenden morgen voerde Jan Yoens zijn vrouwtje mee naar Gent... En 't scheen den ouden hoofdman der Ketelaars, of zijn hut nu veel somberder was geworden. Maar hij zei : « Klara is gelukkig en mijn taak jegens haar

is afgedaan... Vriend Moreels in den Hemel zal mij zegenen. Nu nog een plicht... Vlaanderen vrij... en dan kan ik gerust het oude hoofd nederleggen.

'T BEGIN VAN DEN STRIJD.

De partij der Witte Kaproenen te Gent was nog niet sterk en de graaf had er onder de edelen en rijke poorters veel aanhangers. Jan Yoens wilde den strijd uitstellen, tot hij meer steun had van elders. Een onvoorziene gebeurtenis echter bracht de verbittering tot uitbarsting.

Jan Yoens had wel goede inlichtingen over gekonkel van Brugsche magistraten met den graaf. Alles werd nu bekend.

De graaf wilde een tournooi te Gent houden en daarvoor eischte hij een hooge belasting. De Gentenaren weigerden te betalen. De Bruggelingen wilden wel geld aan den graaf geven, maar ze stelden een voorwaarde. Uit Frankrijk kwam veel graan. De schippers voerden dit over de Schelde en Leie naar Gent, waar het verkocht werd. De Bruggelingen begeerden de graanmarkt in hun stad en vroegen nu aan Lodewijk van Male de toelating een vaart te graven van Deynze naar Brugge. Dan zouden de schippers niet meer mogen voortvaren naar Gent, doch moesten het nieuwe kanaal volgen, om het koren op de markt van Brugge te brengen.

De Vrijdagmarkt te Gent zag zwart van volk.

— Hebt ge 't nieuws gehoord? vroeg Nicolaas Pijcke aan een kennis.

— Natuurlijk... Brugge toont zich weer trouweloos.

— En de graaf niet minder! Maar zal dat nu gebeuren, zullen de Schelde en Leie Gent behooren of Brugge. 't Volgende jaar een vaart van de Schelde naar de Leie... de graaf geeft gemakkelijk... en de scheepvaart ligt hier stil!

— En dan heeft Gent, wat het verdient, zei een jonkman, die opzichtig gekleed was, en Nicolaas spottend aanstaarde.

't Was Walter Ruysch, die nu weer in Gent rond liep, toch meest met soldeniers van den graaf.

— Walter Ruysch! kreet Nicolaas. De hofnar van den graaf, gij wilt immers zoo iets worden, hé?

— Gij kunt niet verdragen, dat ik den graaf trouw blijf. Gent wil zich verzetten, och arme, Gent tegen den graaf!

— Zwijg verrader... Wat doet gij hier?

— Mag ik niet luisteren?

— Om spion te zijn! Och, ieder mag hooren wat hier besproken wordt, hernam Nicolaas, wij doen niet als sommige valschaards. En wij hebben nog met elkaar af te rekenen...

— En ik met u... Ik weet 't een en ander van Bellem...

— En ik van Klara... nu mevrouw Yoens.

— Maar hoe lang? Ze verbergt zich met haar man.

— Aangekleede aap! riep een wever, en hij sloeg Walter Ruysch den hoed over de ooren. Weg valschaard! voegde hij er dan bij. Gij moet nu onder geen eerlijke menschen komen.

Walter siste van nijd en keek naar een soldenier, maar deze was haastig om uit de woelige menigte heen te gaan.

— Nicolaas, wij zullen elkander wel eens ontmoeten! dreigde Ruysch. Te midden der markt ontstond een heftige beweging.

— Wat is ginds gaande? kreet Nicolaas. Er moet weer een mare gekomen zijn.

Met zijn gezellen drong hij naar voren. Op het plein stond een steenen kruisbeeld. Een havelooze vrouw lag uitgeput op het voetstuk. Ze scheen geheel afgemat.

— Moederke, wie zijt gij en vanwaar komt ge? vroeg er een uit de menigte.

— Dat is Betteke! riep Nicolaas, die zich met zijn kloeke armen een weg had gebaad, Betteke, de weduwe, welke ginds aan den kant der markt woont. Betteke wat scheelt er toch? vroeg hij aan de ongelukkige.

— Ik ben ter bedevaart geweest, om van mijn flerecijen bevrijd te worden.

— En ge zijt uitgeput, de weg was te lang?

— Ik ben op mijn oude beenen naar de stad gesneld. Gesneld, hoort ge? Want al ben ik arm en afgeleefd, mijn hart klopt nog flink voor onze dierbare stad. Burgers, men pleegt verraad jegens Gent!

— Spreek op! riep van van alle kanten.

— Wat is u overkomen, Betteke? vroeg Nicolaas.

— Drie uren van hier, bij Aalter, zag ik een geheel leger van arbeiders. 't Waren gronddelvers. Ik vroeg aan een pachteres, wat die werklieden groeven. Een vaart, antwoordde ze, een vaart van de Leie naar Brugge, om aan de Gentenaren den graanstapel te ontnemen.

— Verraad, verraad! tierde Nicolaas. En opgewonden deelde hij 't slechte nieuws mee.

— Verraad, verraad! klonk het huilend over de Vrijdagmarkt.

— De Bruggelingen voeren hun snood plan reeds uit. Ze delven de vaart! Zoo liep het nieuws rond.

— Naar Aalter! Laat ons die bende verjagen en het werk vernielen! klonk het dan.

Witte Kaproenen snelden onmiddellijk heen zonder Yoens raad te vragen en dreven de Brugsche delvers weg.

De graaf was zeer verstoord en gebod, dat de Gentenaren hun witte kaproenen moesten afleggen, maar Yoens eischte eerst recht.

Rogier Hauterive, 's graven baljuw te Gent, en Gilbert Mahieu, een schepene, die het met den graaf hield, trokken naar Male, waarheen de graaf zich

begeven had, om het verzet te breken. Nicolaas wilde Yoens steunen en sloop ook naar het slot. Ieder begreep wel, dat te Male een plan zou ontworpen worden om Gent te treffen. En inderdaad, Lodewijk hield raad met zijn getrouwen. De valsche schepene van Gent, Gilbert Mahieu, stelde voor list te gebruiken. De baljuw moest naar Gent gaan en zich met zijn ruiters op de Koornmarkt opstellen; Gilbert Mahieu en andere volgelingen van den graaf zouden met een bende krijgslieden binnenrukken en dan konden Yoens en de overige oversten gevangen genomen worden. Waren de leiders uit den weg, dan zouden de volgelingen zich wel onderwerpen...

.....
't Was laat geworden en de graaf en de raadslieden hadden duchtig den wijnbeker aangesproken.

— Willen wij nog een wandeling doen, ik heb geen lust om reeds te gaan slapen, zei de baljuw, Rogier Hauterive, tot schepene Mahieu.

— ja, laten we een half uurtje in 't park ronddolen, dan kunnen de wijndampen wat vervliegen.

De beide edelen begaven zich dus in den hof. Aan 't firmament schitterden de sterren, maar hiervoor hadden de wandelaars thans geen oog. Ze spraken over het plan tegen Gent en schepene Mahieu zei op een toon van haat :

— Ha, Jan Yoens, uw uren zijn geteld !

— Ge schijnt dien hoofdman meer te verachten dan wie ook, sprak de baljuw. Hebt ge wellicht een veete tegen hem ?

— Welnu ja. waarom zou ik mijn verachting voor hem verbergen ? Onze wederzijdsche voorouders zijn afkomstig van Damme. Zijn stamvader heette Jan Piet, de mijne Jan Baest. De eerste beleedigde op schandelijke wijze den laatste; daardoor ontstond een bloedige veete. De Yoensen veinzen dat alles vergeten te hebben, maar de Mahieus vergeven niet ! En daarom moet Jan Yoens vallen.

— Doch ge weet, dat de graaf zijn vonnis zal strijken. Trouwens gij zelf hebt het plan ontworpen, hem naar het kasteel te voeren, tegelijk met de overige raddraaiers.

— Ik ken onzen heer Lodewijk genoeg, om te weten, dat zijn straf niet licht zal zijn. En moest ik in de hitte van den strijd zoodanig in woede ontkomen, dat ik Yoens een doodelijken slag toebracht, wel dan zou de graaf mij zulks niet euvel duiden.

Op dit oogenblik vernamen de edelen een geritsel in de struiken.

— Wat is dat ? riep Mahieu eenigszins verschrikt.

— Och, een reebok of een hert, dat losgeraakt is. Ge weet, dat heer Lodewijk er hier een volledige menagerie op na houdt.

De wandelaars vervolgden hun weg. Een soldenier sprong haastig op het pad en snelde naar de bijgebouwen van 't kasteel.

— Jan Yoens' leven is in gevaar, mompelde Nicolaas, want hij was de

reebok, Nicolaas die zich als krijgsman, doch eigenlijk als verspieder te Male bevond. Er moet een monsterachtig plan gesmeed zijn tegen ons, vervolgde hij. De schelmen spraken van een gevecht. Oogen en ooren open dus tot heil onzer stede !

De jongeling sloop in het gebouw, waar de soldaten verbleven, en legde zich diep ontroerd neer, niet om te slapen, doch om rustig na te denken. Rust kreeg hij echter niet. Onder de soldeniers bevond zich een tenger jongeling, uit Italië herwaarts verdwaald, en die niet bestand was tegen de guurheid van ons klimaat.

Nicolaas had hem reeds den eersten dag opgemerkt en gevoelde innig medelijden met den ongelukkige, wiens gestel reeds geheel ondermijnd scheen. Nu lag hij naast den kranke en hoorde hem steunen en klagen. Soms werd de Italiaan overvallen door een schrikkelijke hoestbui, welke zijn borst dreigde te scheuren.

— Is dat nu gedaan met al dat getrompet ? tierde een andere soldenier. Ge belet mij te slapen met uw gebuchel en geblaf !

De kranke wilde zich beheerschen; voor een wijle gelukte het hem, maar eensklaps kreeg hij zulk een geweldigen hoestaanval, dat hij er schier in verstikte. De ruwe soldenier sprong woedend recht, greep den zieke en wilde hem buiten sleuren.

— Houd op, wreedaard ! kreet Nicolaas. Schaamt ge u niet om dezen ongelukkige zoo woest te behandelen ?

En met een hevigen stoot deed de Gentenaar den barbaar op den grond tuimelen. De zaal geraakte in rep en roer. Vloekend rees de gevallen krijgsman overeind.

— Gezellen, bulderde hij, deze nieuwelings wil mij de wet stellen. Verraderlijk wierp hij mij op den vloer !

— Buiten met dien rustverstoorder, riep een oud gediende. 't Is nu geen tijd van vechten !

— Morgen zal ik u weer vinden, dreigde de barbaar.

Eenige soldaten grepen Nicolaas vast en zetten hem op onzachte wijze aan de deur.

— Vecht met de apen van den graaf ! spotten ze. En voor een nieuwelings zou ik mij wat koester houden.

't Volgende oogenblik lag ook de kranke Italjaan buiten.

— Barbaarsche huurlingen ! zei Nicolaas tot den zieke. Kom, ik zal een schuilplaats voor u zoeken.

— Dank, dank, murmelde de Italiaan in gebroken Fransch. Ach, ik heb zoooveel van hen te lijden ! Maar 't zal niet lang meer duren. Hier is alles krank. En de ongelukkige drukte zijn hand op de borst. Had ik maar naar mijn ouders willen luisteren, vervolgde hij droevig, dan leefde ik nog vroolijk in het Arno-dal ! Maar ik wilde wijzer zijn dan mijn vader, en mijn eigen weg zoeken in de wereld.

— Vat moed, hernam Nicolaas, ge zult genezen. Zie, hier is nog een klein gebouw, waar we rustiger zullen liggen dan bij die zelfzuchtige geweldenaars.

Nicolaas trok een deur open en tastte zoor zich.

— Een verlaten stal, ging hij voort, er ligt nog versch stroo. Ik zal een deken halen voor u.

Hij hielp den Italiaan binnen en liep snel naar den hoofdstal, vanwaar hij met een dikke paardedeken terugkeerde.

— Dank, dank, herhaalde de zieke. Nooit zal ik uw goedheid kunnen vergeten. Maar hoe kan ik ze vergelden ?

En terwijl Nicolaas den ongelukkige een leger bereidde, zei hij vriendelijk :

— Kwel daar uw hoofd niet mee, maar tracht te slapen ! En als ge hoesten moet, doe het vrij uit.

Nicolaas wachtte op den morgen. Reeds vroeg was hij op. Nu moest hij nog meer nieuws pogen te vernemen over de samenzwering tegen Gent, en dan, als de wind terug naar de geliefde stede, om Roeland te doen stormen, de poorten te laten sluiten, de gilden op te roepen.

— Waar is nu die vechtersbaas ? klonk het eensklaps achter Nicolaas. Daar stond de barbaar van gisteravond.

— Zijt ge gereed ? tierde hij.

— Ja, kom maar af, antwoorde de Gentenaar kalm.

— Bereid u voor den dood ! snoefde de soldenier.

Tot alle antwoord gaf Pijcke den pocher een klinkenden kaakslag, zoodat de huurling in een grooten vlierstruik terecht kwam.

— Hebt ge genoeg ? vroeg Nicolaas spottend.

De soldaat krabbelde overeind, en razend en tierend wilde hij den Gentenaar vastgrijpen. Maar deze was op zijn hoede. Bliksemsnel pakte hij zijn vijand om het middel, droeg hem naar een vijver en wierp hem hals over kop in 't water.

— Een bad zal uw verhit bloed wat afkoelen, sprak hij bedaard.

De andere soldeniers kwamen haastig toegeloopt. Ook schildknapen der edelen snelden ter plaatse.

— Die nieuwelings, die verlopenVlaming heeft te veel praats ! riep een uit den hoop. We moeten hem dat afleeren !

Sommigen hielpen den drenkeling op het droge.

— Gezellen, wreekt mij ! bulderde de laatste, die schijnbaar zelf een nieuwe aanraking met Nicolaas wilde vermijden.

En schildknaap trad op onzen vriend toe en hem vlak in 't gelaat beziende, riep hij luide :

— Mannen, een verrader ! Deze vermomde soldaat is een Gentsche spion. Ik ken hem maar al te goed. Ha, Nicolaas Pijcke, 'k heb u wel gezegd, dat we elkander zouden weervinden.

— Een verrader, een verrader ! klonk het allerwegen en men wilde Pijcke te lijf.

Een ridder verscheen om den hoek van het kasteel. 't Was Rogier Hauterive. Nicolaas verbleekte een wijle, hij had Walter Ruysch herkend. Walter vertelde nu aan Rogier van Hauterive zijn ontdekking en weldra lag de arme Pijcke in een somber gevangenis-hol. Wanhoop beving hem. De morgen kroop traag voort. Soms sprong Nicolaas in een vlaag van hevige vertwijfeling van zijn strochoop op, stampte tegen de deur, rukte aan de tralies van het vensterke, aan de spijlen der opening, langs waar men den gevangenen het eten toewierp, wrong de vuisten, maar moest toch eindigen met zich gelaten weer neer te zetten, want hij was gevangen op het kasteel van Male... in het hol van den leeuw ! Hij dacht aan Martha...

Rond den noon vertoonde zich het grijnzend gelaat van Walter Ruysch.

— Ik kom u wat gezelschap houden, spotte de lafaard. Ge zit hier zoo eenzaam. Wat heb ik gehoord ? Wilt gij schepene van Gent worden ? Maar neen, ik weet nog een aangenamer lot voor u. Ik zal mijnen heere een gunst afbidden en hem vragen dit luikje te mogen toenagelen en den sleutel der deur in de veste te werpen. Dan sterft gij den hongerdood. En binnen honderd jaar vinden ze hier een geraamte. Ik zal Martha troosten...

— Monster ! kreet Nicolaas.

— Neen, uw vriend ben ik niet, maar ik heb 't u wel gezegd, dat we elkander nog zouden ontmoeten. Ik weet waar Martha woont. Ze zal nu mijn lief zijn.

Nog eenigen tijd bleef de ellendeling den gevangene bespotten. Eindelijk verwijderde hij zich.

Weldra hoorde de rampzalige Pijcke voetstappen.

— Daar zijn mijn beulen, mompelde hij. Ruysch' duivelsch gelaat zal weer voor het luik verschijnen.

Maar neen, men stak een sleutel in het slot; het verroeste ijzer knarste en de zware, eikenhouten deur vloog krakend open.

Daar stond de Italiaansche soldaat.

— Rap, sprak hij driftig of 't is te laat ! Ge zijt vrij !

't Scheen Nicolaas of alles rond hem wentelde.

— Talm niet ! drong de krijgsman. Uw leven staat op 't spel.

Met een sprong was de Gentenaar buiten. Diep ontroerd greep hij zijn redder bij den arm.

— Vlug, vlug, hernam deze, of alles mislukt ! Ik moet de deur sluiten. Vraag niets, wij hebben geen stonde te verliezen.

Weer knarste het slot. Dan voerde de Italiaan den verbaasden Nicolaas mede.

— Verschuil u achter dien pilaar, sprak de soldenier. Ik ben dadelijk bij u terug.

Terwijl Pijske zich verborg achter een dikke steenkolom, snelde zijn bevrijder naar boven. Tien minuten later was hij terug.

— Nog juist bijtijds, sprak hij hijgend.

— Goede vriend, verklaar mij alles.

— Ge hebt u gister edelmoedig gedragen tegenover mij. Ik besloot al het mogelijke te doen om u te redden. Nu moet ge weten, dat de dochter van den cipier, de beminnelijke Elza, mij zeer genegen is. Ik sprak haar over u. En toen ze hoorde, hoe gij eigenlijk door mijn schuld ontdekt waart, stemde ze er in toe mij te helpen, om u te bevrijden. 't Werd hoog tijd, want men heeft een gruwelijk vonnis over u gestreken.

— Ik weet het, mijn vijand kwam het mij zelf vertellen.

— Elza dan gaf mij den sleutel van uw kerker. Ik kwam u dus verlossen en heb nu den sleutel rap teruggebracht. Nauwelijks had Elza hem op de gewone plaats gehangen in de kamer haars vaders, toen de schildknaap, Walter Ruysch, in de ciperswoning verscheen. Hoor, daar zijn de beulen. Opgepast, alle gevaar is nog niet geweken!

Zware voetstappen weerklonken. De beide vrienden hielden den adem in.

— Ja, ik wist wel dat Rogier van Hauterive mij die gunst niet weigeren zou, riep Walter Ruysch op hoogmoedigen toon.

De graaf had het lot van den gevangene in de handen van zijn Gentschen baljuw gesteld. Immers die spion is een Gentenaar. En nu mocht ik zijn straf bepalen. Welk geluk! Ja, 'k heb een wit voetje bij den baljuw, Ha, hier zijn we er!

Walter Ruysch en een drietal zijner vrienden stonden voor de cel.

— 't Is te duister, om hem te zien, hernam de eerste. En spreken, daarvoor is hij veel te koppig. En nu, Nicolaas, goede reis naar de eeuwigheid! Nietwaar, ik houd mijn woord en 'k beloofde niet te veel, toen ik u voorspelde dat we elkander zouden weervinden. Bekommer u niet om Martha. We zullen samen vroolijke uurtjes hebben.

De Gentenaar sidderde, bij het hooren van de hamerslagen. Weinig had het gescheeld of dat somber hol ware zijn graf geworden. Diep ontroerd drukte hij de hand van zijn vriend.

— Ziedaar, hoorde hij zijn vijand zeggen, 't luik is toegenageld. En nu gaan we den sleutel in de gracht werpen. Binnen een eeuw kunnen de menschen zich suf peinzen, wiens geraamte hier toch wel ligt. En dan naar Gent, om er de muiters neer te slaan!

De schurk en zijn gezellen keerden naar boven terug.

— En nu opgepast, fluisterde de Italiaan tot den ontsnapte. Alles kan nog mislukken.

— Wat moet ik doen?

— Hier blijven tot dezen avond. Straks vertrekt de baljuw naar Gent. Morgen moet er daar wat te doen zijn. Dan wordt alles rustiger op het voorplein. Maar Elsje heeft mij gesproken van een geheime gang. In mijn zenuw-

achtigheid heb ik haar niet wel begrepen. 'k Zal haar nog eens vragen. Houd u dus stil tot ik terugkeer.

De krijgsman bleef lang weg. Eerst twee uren later keerde hij weer. Wat was er in dien tijd al in Nicolaas' hart omgegaan ! Hoop, blijdschap, vrees voor nieuwe ontdekking, allerlei gewaarwordingen bestormden hem. Eindelijk was zijn redder daar weer.

— Ik ben lang weggebleven, niet waar ? Maar ik werd nogmaals door hoestbuien overvallen en moest ik hier gekomen zijn, 'k zou ons beiden verraden hebben.

— 'k Vrees, dat ge u te veel overspant.

— Och, ik ben toch ten doode gedoemd. Ik voel het en ik noem mij gelukkig, dat ik deze daad volvoeren mocht.

— Edele vriend, murmelde Nicolaas, hem de hand drukkend.

— Maar spreken wij niet over mijn kwaal. Hier heb ik den sleutel van een geheime deur.. Volg mij !

Beide jongelingen kropen door een nauwe zijgang, welke uitgaaf op een gewelfd portaal. Een kleine deur vertoonde zich in den verweerden muur.

— Kunt ge zwemmen ? vroeg de Italiaan.

— Als een visch.

— Hier hebt gij den sleutel. Wacht nog een uur of zoo. Ge zult een steen tegen deze deur hooren bonsen. Het is het sein, dat alles veilig is. Open dan de deur. Beneden u zult ge de veste zien. Laat u zoo stil mogelijk in 't water vallen en zwem naar den overkant. Daar vindt ge mij met droge kleederen en met een paard.

— Edele, edele, vriend, hoe...

— Ik neem geen dank aan. Ge zijt begonnen met mij te beschermen en dus zou ik wel laf moeten zijn, om u aan uw lot over te laten.

— Ge moet mij vergezellen naar Gent. We zullen u als een broeder verzorgen.

— Ge zijt wel goed. Maar neen, ik wil hier nog blijven bij Elza. Voor mij is geen kruid meer gewassen. Ik zal dra bij de broeders van Sint-Jan te Brugge gaan sterven.

— Doch als men u ontdekt...

— Wees gerust; onze maatregelen zijn goed genomen. Trouwens niemand twijfelt aan uw lot. Ieder meent, dat ge levend ingemetseld zijt.

— Zeg mij dan tenminste uw naam, opdat ik dezen mijn leven lang in dankbare gedachtenis houde.

Filips Van Artevelde

en andere verhalen

door A. HANS

